

Manastir Bijela

Bela je u srednjem vijeku bila vlastelinstvo i značajno crkveno središte te trgovite. Sjedište joj je bilo u današnjem selu Bijela. U ovom mjestu se 1234. godine najprije spominje benediktinska opatija Sv. Margarite "de Bela". Pretpostavlja se da su ga izgradili templarski vitezovi nakon povratka iz Palestine, ali postoji i mišljenje da ga je izgradila plemićka porodica Tiboldovi od Stupčanice i da se isprva zvao "manasterium Bela sive Grab". Benediktinski samostani bili su poznati kao najveća rasadnica kulture, pismenosti i gospodarskog života, a njihovi su samostani bili prvoklasna arhitektonska ostvarenja. Ova u Bijeloj spadala je u jednu od najvećih na ovom prostoru. Bila je smještena na blagom brežuljku široke doline potoka Stanjevca.

Bela je bila i trgovitekoje se nalazilo na raskrižju važnih putova. Jedan je dolazio dolinom rijeke Bijele iz Zircha (Sirača), drugi je vodio u Podborje a treći je dolinom Stanjevca i rijeke Toplice vodio u Dobru Kuću. Bijela je u 15. stoljeću bila u sastavu Vranskog priorata, ali se u navodima poreznih obaveza navodi kao zasebno vlastelinstvo. Ono je na sjeveru graničilo s vlastelinstvom Dobra Kuća, a na zapadu s vlastelinstvom Sveti Duh. Belu su zauzeli Turci 1543. godine, ali još u 18. stoljeću su bili vidljivi tragovi nekadašnjeg samostana. Pojedini pisci iz tog vremena zapazili su tamo još očuvane brojne slike s biblijskim motivima, mramorne stupove, velike zidove i opkope koji su nekad štvali ovaj samostan. Svega toga danas više nema jer je okolno stanovništvo koristilo građevni materijal ovog samostana za gradnju svojih stambenih objekata. U selu Bijela nalazi se kamenje ove građevine ugrađeno u temelje mnogih kuća. Ostaci ovog samostana danas su bijedni, ali na slici iz 1905. godine vide se još visoki zidovi i lukovi ovog samostana. Sada je ostao očuvan samo zapadni dio zida. Međutim temelji koji se nalaze ispod trave i mahovine, te opkop koji se nalazi oko samostana svjedoče o veličini ovog objekta. Površinom to je bila najveća građevina.

Uokolo širokog opkopa, koji je sigurno služio za kako bi oteao pristup neprijatelju u slučaju napada nalazi se mnogo razbijenog glinenog posuda. Poslije Turaka Benediktinci zauvijek napustaju na kraj. Ovaj crkveni red na daruvarskom prostoru bilo je veoma moćan, o čemu govori još jedna njihova građevina- samostan Sv. Jelene Podborske.